

Népfront-vita az új Nemzeti Színházról

A Nemzeti Színház ügye országos ügy lett ma éppúgy, mint volt 130 évvel ezelőtt, amikor elődjének építéséhez kezdtek az akkori Kerepesi, a mai Rákóczi út elején. Komoly visszhangot keltett a Blaha Lujza téri színházépület lebontása is, amely eredetileg a Népszínház épülete volt, ahol most dömperek és bulldozerek hada szorgoskodik azon, hogy minél előbb elkészüljön az aluljáró.

Az új, épülő színház sorsa az egész országot érdekli. Ezért a Hazafias Népfront budapesti elnöksége és Országos Tanácsának várospolitikai bizottsága eszmecsereire, véleménynyilvánításra, vitaközörsre hívta meg a szakembereket: tervezőket, építészeket, színház-történészeket, színészeket, városrendezőket, hogy mondják el észrevételüket a tervekkel kapcsolatban, s adjanak hangot a lakosság kívánságának is.

Miért a Dózsa György úton?

A népfront klubhelyiségét zsúfolásig megtöltötték az érdeklődők, akik előtt Lux László egyetemi tanár, a bíráló bizottság tagja tartott vitaindító előadást. A régi színházi épület lebontásával kapcsolatban kiemelte, hogy arra elsősorban a földalatti építése miatt volt szükség. Egyébként a régi épület megerősítése 120 millió forintba került volna. Megállapították azt is, hogy egész elektromos hálózatát át kellett volna cserélni. Városrendezési szempontból is problémák merültek fel a színházzal kapcsolatban: gátolta a közlekedést. Mindent egybevetve: *azon a helyen korszerű színház nem maradhatott, le kellett bontani. De hol építsék fel az újat?*

Erre a kérdésre több mint száz javaslat érkezett, persze ezek nagyobb része irreális volt. Sokan a Vérmezőt javasolták, voltak, akik a Belgrádrakpartot, mások a Vigadó helyét, az Engels teret, a Népköztársaság útját, sőt még a mai Rókus Kórház helyét is. A vizsgálat megállapította, hogy *a Belvárosban további középületek létesítése nem kívánatos. Viszont szükséges két kulturális központ kialakítása a fővárosban. Az egyik a Várban, a másik pedig a Dózsa György úton.* Ezért úgy döntöttek, hogy *a Dózsa György út a legalkalmasabb hely az új színháznak.* Négy irányból lehet megközelíteni, van földalatti, autóbussz-és trolijárat.

Építészeti szempontból is kiválóan alkalmas e célra a Dózsa György út, amely a színház épületével jellegzetességet kap.

A mai kort tükrözze

Az építési programot külön szakértői bizottság alakította ki. Összegyűjtötték a színház-építészet terén szerzett nemzetközi tapasztalatokat, majd nemzetközi pályázatot hirdettek. Ennek a főbb szempontjai közé tartozott, *hogy az új színház befogadóképessége 1200 személyes legyen, de a fő színház mellett egy háromszáz személyes stúdió színházat is ki kell alakítani.* Egy másik szempont: *az egyszintes nézőtér.*

Összesen 92 pályamű érkezett be, ezek közül 36 volt a magyar. A zsüri két Európa-hírű szakember véleményét is meghallgatva, úgy döntött, *hogy a magas színvonal ellenére sem adja ki az első díjat, mert egyik pályamunka sem volt olyan, hogy átdolgozás nélkül használni lehetett volna.* A beérkezett pályaművek azonban lehetőséget nyújtanak arra, hogy kiváló színház épüljön fel a tervek felhasználásával.

Az új Nemzeti Színház építési programjának elkészítésével végül is Hofer Miklóst bízták meg. Az ő pályaművét a második díjjal jutalmazta a zsüri. Természetesen ezen sok változást kell eszközölnie, sok szempontot kell figyelembe vennie, amíg a végleges terv kialakul. *A cél az, hogy az új Nemzeti Színház olyan legyen, amelyre büszkén tekint fel az ország. Ne legyen hívalkodó, a mai kort, a mai embert tükröz-*

ze vonalaiban, de ugyanakkor mindenben megfeleljen a korszerű követelményeknek.

Erkéllyel vagy anélkül

Élénk vita alakult ki, számosan szólaltak fel, építészek, színházi szakemberek és a lakosság széles rétegeit képviselő tanácsstagok. Felvetették azt is, *miért csak 1200 személyesre tervezték az új Nemzeti Színházat.*

A zsüri tagjai elmondották, hogy az egyszintes, korszerű nézőtérén még ezer ember se fér el: 950 fő helyezhető el úgy, hogy 22 méternél ne legyen távolabb a színpadtól az utolsó széksor. Ezen a távolságon túl ugyanis a színpad és a nézőtér elveszíti a bensőséges kapcsolatát egymással. Ezzel kapcsolatban szóvá tették, hogy amióta a televízió színházi előadásokat közvetít, igényesebbek lettek a nézők. *A televízió elkényeztette a közönséget, premier planban hozza a színészt, közel, s így élvezhető az arcjátéka. Ezt igényli a színházlátogató közönség is. De a színpadtól 22 méterre az arcvonások elmosódnak.*

Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Szerző:	Télés János		
Cím:	Népfront-vita az új Nemzeti Színházról		
Forrás:	Magyar Nemzet		
(Hely)	1966 máj. 16.		
(Idő)			
(Köl. v. füz.)			
(Oldal)			
Tárgy	792		
Hely	Nemzeti Színház (új)		
Idő	1966		
Személy			
Helyszám			
OSZTÁLYOZÁS			

Az erkély kialakítása — egyesek véleménye szerint — prózai színháznál azt eredményezheti, hogy megszakad a kontaktus a színészek és a nézők között. Az erkélyes színházban a távolság mindig nagyobb, s ez a távolság az akusztikában is jelentkezik. Ugyanakkor az operánál okvetlenül szükség van például oldalpáholyokra.

Szó esett külföldi tapasztalatokról: a korszerű színházépítés már nem használ belső díszítést, aranyozást, eltűnt az ornamentika. Arra számítanak, hogy a közönség ruhája, a színes forgatag dekorálja a termet, s ez jobban is érvényesül a semleges háttér előtt. A leg egyszerűbb burkolatokkal érnek el legjobb hatást, s ezt érdemes nálunk is megszívlelni.

Kifejtették azt is a szakértők, ha az új Nemzeti Színházat 1200 személyesre akarjuk építeni, akkor okvetlenül építenünk kell erkélyt is.

Egytáblás nézőtér

Milyen lesz hát ez az új színház — vetődött fel minduntalan a kérdés —, s hogyan illeszkedik a városképbe? A Dózsa György út felé monumentalitást sugározzon, a park felé pedig szoros kapcsolatot létesítsen. Nem divatos épületre van szükség. Nem meghökkentő, vagy megdöbbenítő formákra, hanem olyanra, amely szép arányaival méltóságteljeséggel fejezi ki a mi korunkat. Tehát olyan épületnek kell lennie, amely mentes minden múltbeli sallangtól, de a divatos formáktól is. Fejezze ki szocializmust építő korunknak gondolatvilágát.

Sok emberben él még a nosztalgia a régi színházzal szemben, s ezek úgy érzik, hogy valamit ebből át kellene menteni. Erre nincs szükség, hiszen minden kornak megvan a saját formája, eszköze, s ennél a színháznál azt kell dokumentálnunk, hogy ma épült.

Vita alakult ki a nézőterről, s az volt a vélemény, hogy a nézőknek szoros kapcsolatban kell lenniük a színészekkel. Ezért legalkalmasabb az egytáblás nézőtéri tömb.

Nagy figyelmet érdemel az az elgondolás, hogy az öltözők minél közelebb legyenek a színpadhoz, amelyet így több felől is meg lehessen közelíteni. Az egyszemélyes öltözőknél fontos a nappali világítás, s az, hogy a szabadban, a parkkal legyen kapcsolatban a színész pihenője alatt. A színházat körülölelő loggiás megoldás alkalmazásában már nem volt egyértelmű az állásfoglalás, bár a többség úgy látja, hogy a felvonásközökben a darabtól való elszakadás nem von le semmit a színházi előadás művészi eleményéből.

Nem lehet sablonos és konvencionális

Felszólalt a tervező is, Höfer Miklós és kifejtette elképzelését. Elmondotta, hogy a

film és a tévé más megvilágításba hozta a színházat. Úgy kellene a korszerű színházat megtervezni, hogy az építész is segítse a színészt, a rendezőt és az írókat. A belső kiképzést illetően pedig a legnagyobbfokú egyszerűségre kell törekedni.

A Hősök tere légköre is gondként nehezedik a tervezőre, mert alkalmazkodnia kell hozzá. Az új Nemzeti Színház épülete nem lehet sablonos és konvencionális. Egyszerű formákkal kell dolgozni, s így biztosítani az ünnepélyességet.

Meg kell adni azt a lehetőséget is, hogy a szünetben a közönség kimehessen a teraszra. A park felé eső részen kell a teraszokat kialakítani. Az egyszintű nézőtér szerinte tudományosan is megindokolt, mert ez olyan érzést ad még a huszadik sorban is a nézőnek, hogy a színész csak neki játszik.

A vitázó előadásban Lux László egyetemi tanár hangsúlyozta, hogy az új színház építésénél nemes egyszerűségre kell törekedni. Úgy lesz maradandó a Nemzeti Színház, amire az utókor is büszkén feltekinthet, ha nem hivalkodó épületet emelünk, hanem csak olyat, amely a mi valóságunkat tükrözi.

Illés Sándor